

Dokument Charty 77 č.56/88

Praha, 16.11.1988

Absurdní zásah proti sympóziu ČESKOSLOVENSKO 88

V polovině tohoto roku se skupina nezávislých historiků a zájemců o moderní historii rozhodla uspořádat sympóziu ke čtyřem významným mezníkům československých dějin (1918, 1938, 1948, 1968) se zvláštním zaměřením na porušování i obhajobu lidských a občanských práv. Vyšli z přesvědčení, že každý kulturní národ má právo a povinnost zamyšlet se svobodně nad svou minulostí a hledat v ní poučení pro současnost i pro budoucí rozvoj. Přípravy odborného setkání se ujali zástupci nezávislých iniciativ, kteří vytvořili přípravný výbor a 6.9. t.r. vydali dokument oznamující záměr uspořádat 11.-13.listopadu sympóziu ČESKOSLOVENSKO 88 s podtitulem Československo v evropském dění. Na sympóziu byli pozváni odborníci z domova i ze zahraničí i některé oficiální instituce.

Přípravný výbor nepovažoval za nutné žádat československé úřady o povolení sympózia, protože mělo jít o setkání pozvaných osob, nikoliv o veřejné shromáždění. Přesto členové přípravného výboru navštívili Národní výbor hlavního města Prahy a předsednictvo vlády ČSSR, aby jejich zástupce se záměrem sympózia seznámili. Na obou místech byli přívětivě přijati, na pražském národním výboru byli dokonce ujištěni, že podobné iniciativy jsou užitečné a měly by být podpořeny. Při těchto jednáních jim nebylo řečeno nic o možném zákazu sympózia. Několik členů přípravného výboru bylo pouze varováno příslušníky StB, kteří jim řekli, že sympóziu je prý v rozporu se zájmy pracujícího lidu. Až do 9.listopadu se zdálo, že sympóziu proběhne v klidu. Většina zahraničních návštěvníků dostala vstupní víza, někteří s varováním. Jen několik málo hostů víza nedostalo.

Ve čtvrtek 10.listopadu ráno však zahájila československá StB masivní zásah proti zjištěným a možným účastníkům sympózia. Od časných ranních hodin byli historikové, signatáři Charty 77 a členové dalších občanských iniciativ svázeni k výslechům. Asi čtyřicet jich bylo zadrženo a podrobena většinou dlouhotrvajícím výslechům. Více než dvacet možných účastníků (mezi nimi pětasedmdesátiletý prof.dr.Jiří Hájek) bylo umístěno do cel předběžného zadržení, zejména v ruzyňské věznici. Velká část jich byla držena v celách více než 48 hodin. Byli mezi nimi i občané, kteří se sympózia nemínili účastnit, ani se nepodíleli na jeho přípravě. Teprve 10.listopadu byl Obvodním národním výborem v Praze 1 vydán protiprávní a nesmyslný zákaz a doručen jednomu z nich do vězení.

V pátek 11.listopadu, kdy mělo být třídní sympóziu zahájeno, byla místa setkání na náměstí Republiky a v jeho blízkosti obklíčena příslušníky SNB a další možní účastníci byli zadržováni a odvázeni k výslechům.

Zahraniční účastníci se shromáždili 11.listopadu v 8.30 hod. v hotelu Paříž. Byli mezi nimi výkonný ředitel Mezinárodní helsinské federace Gerald Nagler, bývalý holandský ministr zahraničí Max van der Stoep, představitelé národních helsinských výborů, historikové, novináři a další významné osobnosti. Do tohoto nevelkého shromáždění vstoupil nečekaně předseda přípravného výboru sympózia Václav Havel, oznámil zahraničním hostům, že účastníci sympózia jsou zatýkáni, že i on může být v nejbližších minutách zatčen, a okamžitě zahájil sympóziu ČESKOSLOVENSKO 88. V zápětí byl před zraky všech přítomných odveden příslušníkem StB, odvezen k výslechu a do vězení. Zahraniční

Účastníci pak napsali ostrý protest tajemníkovi ÚV KSČ Miloši Jakešovi a intervenovali u orgánů StB. Později položili květiny na hrob prof. Jana Patočky, jednoho ze zakladatelů Charty 77.

Přes rozsáhlé policejní represe pokračovalo sympóziium diskusemi v bytech a v ruzyňských celách. Pro zahraniční účastníky, kteří se pražského sympózia nemohli zúčastnit, bylo na 13. a 14. listopadu připraveno paralelní, stejně zaměřené sympóziium ve Vídni, které bylo seznámeno s více než třiceti referáty, jež byly pro pražské sympóziium napsány. Zástupci pražské a vídeňského sympózia se dohodli, že sympóziium ČESKOSLOVENSKO 88 bude permanentní, dokud je Václav Havel nebude moci v Praze řádně ukončit. Příspěvky určené pro sympóziium vyjdou ve sborníku, další budou uváděny jako "příspěvky pro permanentní sympóziium ČESKOSLOVENSKO 88".

Zmařené sympóziium a masivní zásah československé policie proti nezávisle smýšlejícím československým občanům měly zcela neočekávaný ohlas v zahraničních sdělovacích prostředcích. Československá vláda obdržela protesty několika evropských vlád proti této represii, jednalo se o ní i na vídeňské konferenci, byla označena za akci hrubě porušující principy konference i následných jednání. Celkovou bilancí represivní akce je tedy: 1. mnohonásobně větší publicita sympózia, než jakou by mělo, kdyby se konalo; 2. veliká ostuda pro československá politická místa, která se před zraky zástupců civilizovaných zemí předvedla jako jedna z nejkonzervativnějších v Evropě (a to zvláště ve srovnání s Maďarskem, Sovětským svazem a Polskem, kde v posledních době několik podobných setkání nerušeně proběhlo); 3. sympóziium nebylo zmařeno, ale posíleno – bude pokračovat; mnoho odborníků i dalších zájemců o něm ví a bude pro ně psát.

Jako zástupci nezávislých iniciativ proti zásahu policie důrazně protestujeme a ptáme se: Kdo měl zájem na této nesmyslné policejní akci a kdo ji, zřejmě na poslední chvíli, nařídil? Žádáme, aby celá akce byla na příslušných místech, především v zastupitelských orgánech, důkladně projednána a odsouzena, aby byly vzaty v úvahu její obrovské finanční náklady a aby z její nesmyslnosti a nezákonnosti byly vyvozeny důsledky, včetně personálních. Současně upozorňujeme československé politické vedení, že čím déle bude odkládat dialog se zástupci nezávislých politických iniciativ, tím více poroste neklid v naší společnosti. Stále víc lidí začíná totiž spatřovat v práci těchto iniciativ výraz svého skutečného smýšlení a své skutečné vůle. Ukázaly to jasně i nedávné manifestace. Proto je nezbytné zaujmout k těmto iniciativám objektivní a tolerantní postoj a neodkládat dialog s nimi na dobu, kdy už může být pozdě, protože projevy obecné nespokojenosti se stanou neregulovatelné.

Charta 77 a další iniciativy se mnohokrát v minulosti obracely na československá politická místa se svými oprávněnými požadavky, kritickými dopisy a rozbory. Až na nepatrné výjimky nedostaly od oficiálních míst nikdy odpověď. Znovu žádáme o zahájení rozumného dialogu s našimi zástupci a zastavení nesmyslných a nezákonných represí.

Stanislav Devátý, Miloš Hájek, Bohumír Janát – mluvčí Charty 77
Jana Petrová – Nezávislé mírové sdružení
Petr Bartoš, Pavel Jungmann, Bedřich Koutný – Společenství přátel USA

(Průvodní dopis k dokumentu Charty 77 č.56/88)

Adresáti:

Předsednictvo vlády ČSSR

Předsednictvo Národní fronty ČSSR

Československý výbor pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

Prezidium ČSAV

Ústav československých a světových dějin ČSAV

Ministr kultury ČSR

Ministr kultury SSR

Praha, 16.11.1988

Zasíláme Vám protestní stanovisko spojených občanských iniciativ ke zmaření historického sympózia ČESKOSLOVENSKO 88 a žádáme, abyste se zabývali neoprávněností policejní represe proti tomuto zamýšlenému setkání.

Stanislav Devátý, Miloš Hájek, Bohumír Janát - mluvčí Charty 77

Jana Petrová - Nezávislé mírové sdružení

Petr Bartoš, Pavel Jungmann, Bedřich Koutný - Společenství přátel USA

Na vědomí:

Delegáti vídeňské Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě

Agentury AFP, APN, ARD, ANSA

Československé dokumentační středisko

Za správnost: Stanislav Devátý

Odbor vnitřních věcí ONV v Praze 1

O d v o l á n í

Dne 11.11.1988 mi bylo na okrsku SNB, kam jsem byl předveden k výslechu, doručeno rozhodnutí odboru vnitřních věcí ONV v Praze 1, jímž se zakazuje sympóziium ČESKOSLOVENSKO 88, pořádané Chartou 77 a dalšími nezávislými iniciativami ve dnech 11.- 13.11. Toto rozhodnutí mi tedy bylo doručeno pozdě, už v době konání sympózia. Jako důvod zákazu se v něm uvádí, že zmíněné sympóziium se koná "s účastí veřejnosti", jak jsme prý já a Jan Urban uvedli při svém nedávném jednání na Úřadu předsednictva vlády ČSSR.

Proti tomuto rozhodnutí se v zákonné lhůtě odvolávám Vaším prostřednictvím k Národnímu výboru města Prahy z těchto důvodů:

1. Sympózia ČESKOSLOVENSKO 88 se neměla účastnit veřejnost, ale pouze pozvaní hosté. Tak to bylo od začátku plánováno, tak jsme to jakožto přípravný výbor oznámili písemně i ústně předsednictvu vlády ČSSR, Ústřednímu výboru Národní fronty ČSSR, prezidiu Akademie věd ČSSR, jejímu Historickému ústavu i Československému výboru pro bezpečnost a spolupráci v Evropě. Tento úmysl jsme nikdy nezměnili a na sympóziium se skutečně dostavili pouze pozvaní účastníci z domova i ze zahraničí. Ostatně kdyby se ho přesto chtěla veřejnost účastnit, beztak by nemohla, protože neznala místo jeho konání.

2. Zejména není pravda, že jsme účast veřejnosti oznámili při svém jednání na Úřadu předsednictva vlády. Bylo tomu právě naopak. Při svém rozhovoru s pracovníkem ÚPV dr. Javornickým jsme výslovně zdůraznili, že na sympóziium není zvána veřejnost a že proto nemusí být jakýmkoli úřadem povoleno (podobně jako úřady nemusí povolovat např. abiturientské večírky a jiné uzavřené podniky, byť by pro ně byla pronajata i místnost ve veřejném podniku). Výslovně jsme řekli, že pokud jsme úřady o našem projektu informovali, pak to byla opravdu pouze informace spojená s pozváním, nikoli žádost o povolení, kterého nebylo, jak patrně, třeba.

3. ONV v Praze 1 nebyl oprávněn zakazovat naše sympóziium také proto, že z žádné naší písemné nebo ústní informace nemohl vyrozumět, že se sympóziium má konat v obvodu Prahy 1, a ne kdekoli jinde.

4. Pokud byl snad argument o údajné "účasti veřejnosti" vyvozován z toho, že jsme projekt uspořádat sympóziium veřejně oznámili, bylo to naprosto neopodstatněné. Veřejná známost je něco jiného než účast veřejnosti. Je známo, že o mnoha podobných podnicích či schůzích bývá veřejnost běžně informována, aniž to znamená, že se jich účastní nebo může účastnit.

5. O těchto všech skutečnostech byl NV města Prahy už před několika měsíci informován při osobním jednání členů přípravného výboru Ladislava Lise a Karla Srpa s jeho pracovníky, kteří neměli proti našemu projektu žádné námitky, ale naopak ho uvítali.

Z toho všeho vyplývá, že zákaz sympózia odborem vnitřních věcí ONV v Praze 1 byl bezdůvodný a dokonce protiprávní. Žádám proto, aby byl zrušen.

Za přípravný výbor sympózia ČESKOSLOVENSKO 88

Václav Havel, předseda

V Praze 15. listopadu 1988